

Volgens dokter Marc Cosyns kan andere benadering hypocrisie en wantoestanden vermijden

'Euthanasie blijft een taboe. Maar iemand platspuiten tot hij sterft, dat kan wel'



Chris De Bruyker met een portret van haar moeder Dora, die met de hulp van Marc Cosyns uit het leven stapte. 'De mooiste dood die je je kunt inbeelden.'
Credit: jonas lampens

BRUSSEL

Toen Dora (81) begon te dementeren, nam ze zich één ding voor: ze wou niet willoos sterven in een ziekenhuis, in pampers, overgeleverd aan andermans wil. Toen ze toch zo dreigde te eindigen, nam ze een dodelijk drankje, waarna arts Marc Cosyns haar nog een inspuiting gaf. Cosyns meldde haar overlijden aan de bevoegde commissie, maar gaf het bewust niet aan als euthanasie om het debat open te gooien.

NATHALIE CARPENTIER

"Mijn moeder Dora zou bijzonder fier geweest zijn haar verhaal in de krant te lezen", zegt Chris De Bruyker. "Dan kon ze met haar dood nog een statement maken. Ze was een erg progressieve, onafhankelijke vrouw. Dogma's waren niet aan haar besteed, ook niet over de dood. Ze las zoveel ze kon. Toen ze door haar dementie niet meer uit haar woorden kon komen, vond ze dat dan ook vreselijk. Ze verloor de controle."

Dora overleed in maart 2011 geheel volgens haar eigen regie. Ze koos de dag, een vrijdag. Ze nam 's morgens haar lievelingskleren uit de kast. Vieux rose, dat stond haar zo mooi. En ze at nog met veel smaak een kramiekske van een patisserie, ook al had haar huisarts haar te zwaar eten afgeraden. Haar dichte familie had ze rond zich verzameld. Haar dochter, haar schoonzoon, haar kleindochter. En ze wou in een zetel zitten, niet liggen in bed. Hoofd rechtop, de dood onbevreesd in de ogen kijken. Ze nam het dodelijke drankje barbituraten. Omdat de tijd tussen haar coma en haar echte overlijden te lang duurde, kreeg ze een half uur later nog een inspuiting van haar huisarts.

Het was Dora's antwoord op de ziekte die hoe langer hoe meer de grond onder haar voeten vandaan maaide. Dora had vasculaire dementie. Een ziekte die haar met confronterende schokken van haar onafhankelijkheid beroofde, van zichzelf ook. Erg heldere weken waarin ze nog voluit de fiere docente geschiedenis van vroeger was, werden ruw afgewisseld door dagen dat de oude Dora uitgewist leek. Op heldere momenten maakte het haar razend.

"Het was de logische eindstap in haar ziekteproces én het was haar beslissing. Ik was trots op haar." Chris: "Zodra mijn moeder wist wat ze had, heeft ze met haar huisarts tientallen keren de scenario's overlopen. Eerst verzette ze zich tegen de ziekte. Daarna niet meer. Jaren geleden had ze al op papier gezet dat ze waardig en bij vol bewustzijn wou sterven." Ze overliepen alle mogelijkheden. Als het zover was, wou ze zelf een drankje innemen. Als de dood daarop niet snel genoeg volgde, mocht Cosyns haar nog een inspuiting bijgeven.

Stap te ver

Tijdens haar leven stond Dora op haar onafhankelijkheid. "Maar toen ze hoe langer hoe meer de controle verloor, moest ze naar een serviceflat. Dat was voor haar het eindstadium. Mocht ze verslechteren en daar niet meer kunnen blijven, dan mochten we haar niet naar een ziekenhuis brengen. Daar wou ze niet sterven." Maar een zware diarree velde Dora. Een dokter stuurde haar meteen naar het ziekenhuis voor een resem onderzoeken. Nét wat ze niet wou. "Het was onverantwoord en fysiek niet meer mogelijk alleen in de serviceflat te blijven. Ze belandde in het rusthuis. Ze kreeg er pampers aangetrokken. Ze had het gevoel dat het haar opgedrongen werd, terwijl ze best zelf nog naar het toilet kon, vond ze. Vreselijk."

Dat was voor Dora de stap te ver. Ze contacteerde Cosyns. De Bruyker: "Ik wil dood", zei ze. Hij knikte, kende haar jarenlange voorgeschiedenis en haar standpunt. We bespraken alles met de palliatief referentiepersoon en verzorgers van het dagcentrum waar ze tijdens haar laatste dagen heel goed opgevangen werd. We spraken af dat het die vrijdag zou gebeuren. Ik ben de laatste dagen bij haar gaan wonen. We hebben veel gepraat. Geen grote woorden, wel heel gezellig. Ze is gegaan zoals ze zélf wou. Eerlijk, je kunt je geen mooiere dood voorstellen."

Vertrouwensrelatie

Hoewel Dora's situatie in aanmerking kwam voor de euthanasiewet, gaf Cosyns haar overlijden bewust niet zo aan. Om het debat nogmaals open te breken. "Dit valt onder normale medische palliatieve zorg bij stervensbegeleiding binnen een vertrouwensrelatie tussen arts en patiënt, dit is geen euthanasie. Euthanasie moet voorbehouden blijven voor uitzonderlijke situaties waarbij een patiënt een vreemde arts moet opzoeken omdat hij nergens terecht kan."

Cosyns maakt bewust dat onderscheid om wantoestanden te voorkomen. "Op euthanasie kleeft nog steeds het taboe van een misdrijf. Dat belemmert open communicatie, waardoor bejaarden soms platgespoten worden door palliatieve sedatie en opdrijven van pijnstillers, wat dan zogezegd wél geldt als een natuurlijke dood. Iets meer doen en zorgen dat iemand snel sterft, niet. Dat is hypocriet. Ik wil dat aankaarten."

Haal dat strafwettelijk etiket weg als het binnen een jarenlange arts-patiëntrelatie zit en het wordt bespreekbaarder, stelt Cosyns. "De cruciale beslissing bij stervensbegeleiding is niet of je kiest voor euthanasie of voor palliatieve sedatie. Dé essentiële vraag is of je de zorgbehandeling stopzet of niet. Doe je dat, dan gaat de patiënt sterven. Hoe of hoe snel dat dan precies gebeurt, is eigenlijk van secundair belang. Of je iemand laat versterven door geen water of eten meer te geven waardoor hij na een week overlijdt, of hem sedeert, of hem zelf een dodelijk drankje laat innemen of hem een inspuiting toedient waardoor hij na vijf minuten sterft, is in wezen vergelijkbaar. Het hangt er gewoon van af hoe de patiënt zelf wil sterven en of je hem omringt met goede zorg."